

Larvik kommune
Plan og byggesak
Saksbehandler Atle Bjørnstad
Feyers gt. 7
3256 Larvik

Tønsberg 28.11.99

Delegert sak nr 723/99. Rammetillatelse for rivning av 4 bygninger. Gbnr 3001/1 tilhørende Fellesfløtningen.

Det vises til Fortidsminneforeningens brev av 21.11.99 hvor det administrative rivningsvedtaket ble påklaget og at nærmere utdypning og begrunnelse for klagen vil bli ettersendt i eget brev.

Vestfold avdeling av Fortidsminneforeningen er gjennom kopi til nabo blitt kjent med administrasjonens vedtak av 21.10.99 om rivningstillatelse for Fellesfløtningens_4 lensebruksbygninger.

Etter vår vurdering er saken mangelfullt opplyst og behandlet av kommunen. Ihht. Sivilombudsmannens avgjørelse i lignende sak vil Fortidsminneforeningen ha klagerett i slike saker.

Bakgrunn

Bygningene som er ført opp i tiden etter siste århundreskifte, er vitnesbyrd om den virksomheten som har foregått her siden 1600-tall eller tidligere. Bygningene inneholder smie, spiserom, kontor, lagringsplass, vinsj etc. og er en nødvendig og pedagogisk viktig del av anlegget for tømmerfløting som også omfattet lensedoppene som fremdeles strekker seg markant i linje skrått over Lågen, slik de også gjør på grevskapskartet av 1811. Dette anlegget utgjør sluttstasjonen for tømmerfløtingen. Her har et helt lokalsamfunn blitt bygget opp omkring tømmerfløting og sagbruksvirksomhet. Her ligger Larviks eldste økonomiske basis. Fra 1600-årene var dette stedet hvor tømmeret ble videreeksportert. Yttersø/Undersbu var i denne eldste tiden tollstasjon og Lågen åsted for handelen med hollandske skuter. Spesielt fra 1700-årene og til nyere tid var området Yttersø/Unnersbu åsted for tømmerfløtternes virksomhet. Her ligger en viktig del av vår arbeider- og industrihistorie. På samme elvebredd ligger fredede Yttersø gård. På den motsatte elvebredden ligger det bevaringsverdige gamle fergestedet Lågerøen og fredede Bisjord gård.

Larvik kommune påtok seg i år ansvaret for lensedoppene som dermed er reddet fra konsekvensen av vassdragslovens bestemmelser om rydding etter opphør av tidligere ansvarshaver. Denne beslutningen ble tatt etter grundige overveielser. En tidligere utført prioritering av kulturminner langs Lågen, hvor endestasjonen for tømmerfløtingen - lensedopper og bygninger - ble gitt lav prioritering, ble således korrigert

Elvelandskapet på den vestre bredd er i dette området regulert til industriformål, vedtatt 1987.

Området som omgir Fellesfløtningens bygninger er regulert til godsterminal med grense helt ut i Lågen. Elvestien fra Bommestad, planlagt videreført ned til utløpet, er i dag begrenset til en smal stripe langs elvebredden. I gjeldende regulering stoppes adkomsten nord for lensebruksbygningene. Reguleringen er omstridt og Riksantikvaren har pekt på planfaglige svakheter.

Bemerkninger til vedtaket

Det er naturlig å la den landbaserte del av tømmerfløtinganlegget inngå i en bevaring. Fra en pedagogisk synsvinkel er det lite hensiktsmessig å uteslutte en halvdel av et kulturminne. Lensebruksbygningene er en viktig del av totalbildet av den historiske virksomheten her. Ved videreføring av Elvestien vil de inngå som et viktig element som forklarer lensene og tømmerfløtingen. Tunet som dannes av bygningene har store opplevelsesmessige kvaliteter.

Utkast til endret reguleringsplan for området som inneholdt beskyttelsessoner for fredet hus samt bevaringsverdige lensebruksbygninger ble overlevert til Larvik kommune av fylkeskommunen. I et møte med fylkeskommunen sommeren 1999 gjorde Larvik kommune det klart at man ikke ønsket å endre gjeldende reguleringsplan til tross for motsetninger i forhold til kulturminner. Larvik kommune ville vurdere reguleringsplanen i forbindelse med rullering av arealplanen. På denne bakgrunn er det for tidlig å godkjenne rammetillatelse for rivning. Man bør avvente den politiske behandlingen av arealplanen.

Uttalelser fra faginstanser

Larvik kommune legger i sin vurdering stor vekt på at Fylkeskonservator ikke motsetter seg rivning. Dette er ikke riktig da Fylkeskonservator primært anbefaler bevaring, sekundært flytting, som siste mulighet oppmåling før rivning (brev til Larvik kommune 21.08.99). Fylkeskonservator, dvs. fylkeskommunen, kan ikke fremme innsigelse til godkjent plan. Det er forøvrig Larvik kommunes ansvar å ta vare på lokale kulturminner, jfr. delegering av kulturminnevernet. Det fremgår av vedtaket at verneverdien av bygningene ikke er vurdert av Larvik kommune. Man har vurdert saken i henhold til gjeldende plan og sett bort fra kulturminnemyndighetenes primære anbefaling uten å diskutere denne:

«Bygningene ligger nær Lågen og er en del av fløtningshistorien i Larvik/Lågen . Bygningene synes å være i god stand, og bør få en alternativ funksjon. En bevaring av bygningene på stedet, nær lågen, som deres historie er knyttet til, med ny funksjon anbefales. Alternativt kan vurderes flytting.....Dersom ingen av løsningsene fører fram må bygningene før eventuell riving dokumenteres ved oppmåling og fotografering »

Det er ved behandlingen av arealplanen i 1995 fremmet anbefaling om bedre ivaretagelse av de elvenære områdene fra Fylkesmannens side i brev av 12.05.95. Ved behandlingen av bebyggelsesplan for brannstasjon i 1999, bemerket NVE i brev av 18 juni 1999 at vernesonen langs Lågen var for smal. Fylkeskommunen fremmet samme år i forbindelse med grøntplanen, i brev av 07.05.99, en anbefaling om en tilfredsstillende grøntsone som ivaretar helheten i forhold til de nasjonalt og lokalt viktige kulturminnene i området.

I forbindelse med striden om industriutbygging rundt fredede Yttersø gård, har Riksantikvaren i brev av 25 oktober 1999 gjort en faglig vurdering av gjeldende plan. Den konkluderer med at planen er faglig dårlig og inneholder motsetninger/konflikter som ikke er søkt løst underveis. Riksantikvaren anbefaler fredning av de i henhold til kulturminnelovens § 19 nødvendige arealer rundt det fredede hus(Yttersø gård), dersom Larvik kommune ikke selv rydder opp i reguleringsplanen. Selv om kulturminneloven eventuelt ikke måtte gi grunnlag for å omfatte områ-

et rundt lensebruksbygningene, vil en fredning etter §19 forrykke balansen i industriutbyggingen og åpne for muligheter til nytenkning og ny vurdering av det som blir igjen av planen. Den aktuelle utvikling i området - dvs aktualisert forestående områdefredning - er ikke med i vurderingen

Stortingsmelding nr 58(1996-97) (Lokal agenda 21) og stortingsmelding nr. 29 (1996-97), gir klare føringer for hvorledes regjeringen ønsker at man behandler vassdrag og kulturminner. Ivaretagelse av lokale kulturminner er et lokalt ansvar som bør innarbeides i kommunenes forvaltning av lokalsamfunnet. Gjeldende reguleringsplan har ikke innarbeidet slike føringer og kan sees på som utdatert og lite hensiktsmessig i dagens situasjon.

Klagen bygger på følgende:

- 1 Stortingets retningslinjer er ikke fulgt opp.
- 2 Bygningenes verneverdi er ikke tilfredsstillende vurdert. I relasjon til at Larvik kommune har påtatt seg ansvar for bevaring av lensedoppene, bør ivaretagelse av den landbaserte del anlegget være naturlig.
- 3 Anbefalinger fra faglige overordnede instanser er ikke tatt hensyn til.
- 4 Fylkeskonservators anbefaling er ikke korrekt vurdert.
5. Den aktuelle utvikling i området - dvs eventuell forestående områdefredning - er ikke med i vurderingen.
6. Gjeldende reguleringsplan er over 12 år og moden for revisjon.
7. Den pågående rullering av kommuneplanens arealdel åpner for nye innspill til arealbruk i området fra faginstanser i stat og fylkeskommune.

Ut fra ovenstående påklages kommunens administrative rivningsvedtak, samtidig som det anmodes om midlertidig bygge- og delingsforbud i påvente av kommuneplanens arealdel / regulering / avklaring av eventuell områdefredning.

For styret i Fortidsminneforeningens Vestfold avdeling

Eva Schaulund Torkildsen
leder

Kopi:
Riksantikvaren
Vestfold fylkeskommune
Fylkesmannen i Vestfold
Østlandsposten